

Långsiktig märkningseffekt av att varken arbeta eller studera¹

Fredrik W. Andersson²

Susanne Gullberg Brännström³

Roger Mörtovik⁴

Inledning

Efter den senaste finanskrisen lider många av västvärldens länder fortfarande av väldigt höga arbetslöshetstal, i synnerhet för ungdomar. Den enskilda individen riskerar att arbetslöshet skapar både ett socialt och arbetsrelaterat utanförskap. Arbetslöshetens långvariga effekter kan handla om eventuellt lägre inkomst, sämre etableringsförmåga samt fysisk och psykisk ohälsa. För den offentliga sektorn uppstår direkta kostnader genom utbetalning av arbetslöshetsersättning, försörjningsstöd eller stödinsatser till de drabbade individerna för att de ska kunna återvända till arbetsmarknaden.

I den internationella forskningen har det blivit allt vanligare att analysera unga som varken arbetar eller studerar (Not in Education, Employment, or Training, NEET). I denna studie används begreppet "VAS" eller ekonomisk inaktivitet för att beskriva NEET gruppen. Det är ett registerbaserat mått för personer som varken arbetar eller studerar⁵ under ett kalenderår. VAS exkluderar personer som tjänat över ett prisbasbelopp samt personer som arbetspendlat⁶ till Norge

¹ Författarna vill tacka Daniela Andrén vid Örebro Universitet, Eskil Wadensjö vid SOFI, Stockholms Universitet, samt seminariedeltagarna vid Örebro Universitet för insiktsfulla kommentarer av tidigare version av uppsats.

² Är verksam vid Statistiska centralbyrån.

³ Är verksam vid Statistiska centralbyrån.

⁴ Är doktorand vid Sociologiska institutionen, Umeå universitet.

⁵ Studerande definieras som inskrivna i studier eller erhållit studiemedel under respektive år oavsett utbildningsnivå.

⁶ Första året vi har gränspendlingsstatistik: från Danmark är år 2000 och från Norge år 2001.

eller Danmark under aktuellt år. Registermässigt ser vi att 17,0 procent av befolkningen mellan 20–25 år befann sig någon gång under åren 2001–2003 i VAS-gruppen, motsvarande tal för befolkningen mellan 46–52 år var 12,2 procent.

Ekonomisk inaktivitet bland unga har ungefär samma direkta kostnader för den offentliga sektorn som traditionell arbetslöshet: ökade offentliga utgifter, minskade skatteintäkter, outnyttjad arbetskapacitet. Men det handlar även, inte minst, om personligt lidande som dock inte kan översättas i kronor och ören.

I forskningslitteraturen finns ett flertal studier kring de så kallade "*scarring effects of unemployment*", eller så kallade ärrbildning av arbetslöshet som vi studerar. I en mängd studier framkommer långsiktiga negativa effekter av arbetslöshet på t.ex. lönenivån. Effekten kan vara en kombination av olika mekanismer. Frånvaro från arbetsmarknaden kan i sig innebära att individen tappar i färdigheter eller kompetens, vilket leder till ett försämrat humankapital. Det kan även leda till att individen ändrar sitt sökbeteende genom att till exempel söka jobb mindre aktivt eller att man snabbare accepterar jobb som ligger under den egna kompetensnivån. Frånvaron kan även utgöra en så kallad signaleffekt till arbetsgivaren om lägre förväntad framtida produktivitet, vilket både kan leda till en ökad ovilja att anställa eller endast till lägre initiala löner som senare kan vara svåra att revidera upp.

Även om märkningseffekten är ett väl studerat fenomen är merparten av studierna inriktade på att studera effekten av enbart arbetslöshet, inte minst bland ungdomar, där arbetslöshet definieras som att personen vill ha och aktivt söker arbete men inte har funnit något. I litteraturen saknas dock studier som försöker fånga in märkningseffekterna av att vara långvarigt ekonomiskt inaktiv, och som dessutom försöker jämföra de negativa långsiktiga effekterna mellan unga och äldre under samma tidsperiod. Vår idé är att både tiden i ekonomisk inaktivitet och individens ålder påverkar de långsiktiga effekterna negativt.

Denna studie fokuserar därför på frågan om individers perioder av ekonomisk inaktivitet leder till kvardröjande negativa effekter på förvärvsinkomsten samt sannolikheten att bli etablerad på arbetsmarknaden. Frågan är betydelsefull, dels för att öka förståelsen av den ekonomiska inaktivitetens långsiktiga effekter

och dess totala kostnader, dels för att öka kunskapen om vilka åtgärder som bör prioriteras för individer som befunnit sig i ekonomisk inaktivitet.

Hypoteserna i studien är att ekonomiskt inaktiva drabbas av: a) långsiktigt försämrade arbetsmarknadsutsikter, b) märkningseffekten är större ju längre period individen har varit ekonomiskt inaktiv, samt c) att de negativa effekterna ökar med stigande ålder.

Studien fokuserar på två ålderskohorter med utgångspunkt i samma basår⁷, 2001: unga i åldern 20–25 år, och personer mellan 46–52 år. I och med att vi även använder den äldre åldersgruppen kan vi studera de långsiktiga effekterna i olika stadier under livscykel och jämföra effekterna mellan åldersgrupperna. Det senare inte minst intressant för att kunna jämföra effekten av att ha svårt att etablera sig på arbetsmarknaden med effekten av att förlora fortfästet på arbetsmarknaden.

Vad säger forskningslitteraturen?

Arbetslöshetens effekt på livsinkomsten är ett vanligt sätt att studera vilken "scarring" – eller märkningseffekt som individer får av ekonomisk inaktivitet. Vanligtvis studeras effekten av perioder av traditionell arbetslöshet. Det råder en tämligen stor konsensus i litteraturen om att långvarig arbetslöshet har negativa effekter såväl för arbetsmarknadsstatus som för hälsa (Arulampam, 2001, Bell & Blanchflower, 2011, Strandh et al, 2014). Dessa resultat är likartade oavsett länders arbetsmarknadsmodeller. Det saknas dock större registerbaserade studier av effekten för individer som befinner sig i ekonomisk inaktivitet, till exempel VAS.

Återkommande eller längre perioder av arbetslöshet i unga år tenderar att ge en rad långsiktigt negativa effekter: kunskaper och färdigheter som inte används och underhålls tenderar att erodera, vilket minskar individens produktivitet och attraktivitet på arbetsmarknaden. Långvarig arbetslöshet tenderar att öka risken för social exkludering, i betydelsen ekonomisk utsatthet, sämre boendevillkor, svaga sociala nätverk, kontaktproblem med myndigheter och ökade ohälsoproblem. Forskningslitteraturen pekar på två huvudsakliga

⁷ År 2001 väljs på grund av att vi inte har gränspendlingsdata innan år 2001 från Norge.

märkningseffekter av tidigt utanförskap. I första hand längre perioder av arbetslöshet och eller bestående svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, i andra hand i form av lägre framtida förvärvsinkomster. Även riskerna för stressrelaterade problem och psykisk ohälsa är väl dokumenterade (Statens Folkhälsoinstitut, 2002).

Tidigare har ungdomsarbetslösheten varit mindre bestående. Tecken har funnits på att ungdomarna befunnit sig i korta perioder av arbetslöshet, men att de ofta kom snabbt tillbaka i arbete (Nordströms Skans, 2004). På senare tid har dock en allt större andel av de arbetslösa ungdomarna fått allt längre perioder av arbetslöshet (Eriksson och Rooth, 2014). En del av dem har till exempel inte klarat sig i skolan i bemärkelsen att de hoppat av eller inte klarat få godkända slutbetyg. Den gruppen tenderar att vara mer långvarig utanför arbetsmarknaden medan andra kan vara relativt gynnade och befinna sig utanför mer tillfälligt (European Foundation, 2012). NEET-gruppen är väldigt heterogen, vilket lyfts fram av bland annat Yates och Payne (2006) som ett problem med att använda NEET som begrepp. Detta gäller inte minst för att undvika en stark selektionsproblematik vid studier av gruppen.

Samtidigt finns det fog för att anta att en sådan gruppstillhörighet kan leda till långvariga problem oavsett varför individen hamnade där. Mohanty (2012) visade att de arbetssökandes optimism påverkade chansen att få jobb – och att arbetslöshet i sin tur hade negativa effekter på individens optimism och framtidstro. Detta ledde till två effekter för sannolikheten att få arbete; dels genom att det påverkade sök beteenden, dels genom att det påverkade arbetsgivarens vilja att anställa.

Bland unga med låg utbildningsnivå eller ej fullbordad gymnasieutbildning anger individerna själva att deras bristande utbildning är ett hinder för att få arbete (Angelin 2009). Page (2010) argumenterar att individers formella utbildning har fått betydelse som kan ha att göra med att längre utbildning innebär ett signalvärde om en högre individuell produktivitet medan däremot ett utbildningsmisslyckande i termer av att inte ha klarat gymnasienivå signalerar om det motsatta. På liknande sätt skulle ekonomisk inaktivitet, i synnerhet längden av ekonomisk inaktivitet, i sig kunna vara en stark signal för arbetsgivarna.

Holmlund m fl (2006) studerade personer födda mellan 1958 och 1972 utifrån hur arbetsmarknadsinträdet påverkade livsinkomsten. Studien visade att två års uppskjutande av högskolestudier och därmed ett uppskjutet inträde på arbetsmarknaden ledde till en minskning av livsinkomsten motsvarande runt en halv årsinkomst för en 40-åring. Nordström Skans (2004) visade att unga som direkt efter skolan blev arbetslösa hade en ökad risk för arbetslöshet under en tioårsperiod efter skolslutet. Hämmäläinen (2003) visade att stigmatiseringseffekten av arbetslöshet under 90-talskrisen i Finland var väldigt stark och avtog för dem med eftergymnasial utbildning. Heylen (2011) studerade effekten av att bli arbetslös direkt efter avslutad skolgång i Belgien och visade att scarring-effekterna avtog över tid men att de ändå kvarstod upp till tio år efter avslutad skolgång. Effekten var stor oavsett utbildningsval men stigmatiseringseffekten tenderade att vara mindre om arbetslösheten inföll under en period av högre arbetslöshet. Även om flera studier pekar på att de grupper som har störst sannolikhet att fastna i längre utanförskap är de med kort utbildning, finns studier som visar att även eftergymnasialt utbildade riskerar scarring-effekter. Gartell (2009) visade i en studie av examinerade från Stockholms och Uppsala universitet 1991–1999, att arbetslöshet även efter examen från högskolan riskerade att ge bestående negativ inverkan på framtida inkomster. Sambandet var starkare för längre arbetslöshetsperioder och arbetslöshet i tider av högkonjunktur.

I en studie baserad på brittisk paneldata påvisades att arbetslösa som återvänder till arbete i genomsnitt hade en lön som var sex procent lägre än jämförbara individer som inte varit arbetslösa (Arulampalam, 2001). Skillnaden ökade till 14 procent efter fyra år innan den började minska. Värst drabbades män över 45 år med kort utbildning. Studien fann inga signifikanta belägg för att längden på arbetslösheten hade några stora effekter på scarring-effekten. Luijkx och Wolbers (2009) studerade effekten i Nederländerna på framtida arbetsmarknadsetablering efter tidig arbetslöshet. I studien fann forskarna tydliga belägg för att tidig arbetslöshet för unga fick långvariga negativa effekter för arbetsmarknadsetableringen lång tid efter den första arbetslösheten. Inga belägg fanns dock för att upprepade arbetslöshet ökade riskerna, men däremot att längden på arbetslösheten under de första tre åren efter hade effekt på risken att åter bli arbetslös. Dessutom hittades en negativ effekt av längden på arbetslösheten för sannolikheten att få arbete igen, men detta enbart

för män (Gregg och Tominay, 2005). Schmillen och Umkehrer (2013) följde 800 000 personer under 24 år och såg att tidig erfarenhet av arbetslöshet hade avsevärda ökade risker för negativa effekter på framtida arbetslöshetsrisk. Medianeffekten var så stark att varje extra dag i arbetslöshet som individen hade de första åtta åren ökade risken för arbetslöshet de följande 16 åren med 0,93 dagar i genomsnitt. En studie av Krueger m.fl. (2014) indikerade att långtidsarbetslösa som lyckades återinträda i arbete ändå hade kraftigt ökad risk att ha lämnat arbetsmarknaden 15 månader senare, många slutade söka jobb helt.

Empirisk strategi och data

I följande del diskuteras uppsatsens empiriska strategi, data-underlag och populationsavgränsning som används för att besvara våra hypoteser. Vi diskuterar även vilka register som används och vilka variabler som ingår i modellen.

Den empiriska strategin

Även om de flesta studier som gjorts enbart studerat effekten av arbetslöshet på lönen är det sannolikt att dessa modeller även är tillämpbara på studier av effekten av ekonomisk inaktivitet. Den märkning, stigmatisering, en individ kan få efter en tid utan att ha arbetat eller studerat (VAS) kan skilja sig på flera sätt. I denna studie använder vi oss av följande effekter av en märkning: i) arbetsgivarna betalar en lägre lön vilket vi likställer med en lägre förvärvsinkomst på årsbasis, ii) individerna har högre sannolikhet att återigen drabbas av en arbetslöshetsperiod, det vill säga, de har en högre sannolikhet att inte bli etablerade på arbetsmarknaden.

De ekonometriska metoderna utnyttjar registerinformationen som finns om individers bakgrundskaraktäristiska i ett försök att kontrollera (konstanthålla) för deras individegenskaper och isolera effekten av att inte arbetat eller studerat. Syftet är att sambanden ska vara mera renodlade. Vi väljer att i modellen kontrollera för individens: ålder, kön, utbildningsnivå, bostadsregion och födelse-region. Alla dessa variabler är standardvariabler som används när olika arbetsmarknadsutfall analyseras. De ekonometriska analyserna gör det möjligt att peka på att resultaten inte beror på individernas bakgrundskaraktäristiska, heterogenitet, utan att de indikerar t.ex. att den faktiska skillnaden i förvärvsinkomst uppkommit på grund av att individen inte arbetat eller studerat. För

att kunna uttala sig om ifall resultaten tyder på ett kausalt samband behöver vi kontrollera i) för de variabler som påverkar benägenheten att hamna i VAS och individernas varaktighet i VAS samt ii) individernas arbetsmarknadsutfall. Om vi saknar adekvata kontrollvariabler (icke observerbar heterogenitet) som till exempel påverkar förvärvsinkomsterna samt sannolikheten att vara i VAS kommer vi att få en felskattning (bias). Felskattningen kan gå åt båda hållen, det vill säga vara antingen negativ eller positiv. En svaghet med att använda registerdata är att vi inte alls vet något om till exempel individernas motivation, förmåga och eventuella fysiska och psykiska status, eller hur de har påverkats av att vara ekonomiskt inaktiv. Om VAS gruppen har en viss systematisk över- eller underrepresentation angående dessa individegenskaper och att det skulle vara ett hinder för att nå en genomsnittlig årsinkomst, eller en förklaring till varför de varken arbetat eller studerat, resulterar detta i en självselektionsproblematik som förklarar varför de befinner sig i gruppen som varken arbetar eller studerar. Starka tecken på detta ses i resultatet av den deskriptiva statistiken i tabell 1, andelen som inte har någon förvärvsinkomst år 2011 är betydligt högre för de som en gång tidigare varit i VAS jämfört med de individer som inte varit i VAS. Eriksson och Rooth (2014) hanterar denna typ av problem med att separera effekten från ekonomisk inaktivitet från viktiga individegenskaper, vilka observeras av rekryterare som anställer individerna men som inte finns tillgängligt i registerdata.

Traditionellt anses individernas medelbetyg från gymnasiet och föräldrarnas utbildningsnivå vara korrelerade med icke-observerbara individegenskaper så som motivation och förmåga (Gartell, 2009). För att kunna använda dessa proxies måste individerna ha gått ut gymnasiet för att de ska erhållit avgångsbetyg. Inkluderas denna variabel exkluderas de individer som endast har förgymnasial utbildningsnivå som högsta avklarade utbildning. Totalt var det 53 000 (9,3 procent) i den yngre åldersgruppen och nästan 142 000 (19,7 procent) i den äldre åldersgruppen som hade förgymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. I ett robusthetstest används betygen för den yngre kohorten i ett försök att studera hur olika betygsnivåer slår på sannolikheten att inte bli etablerad år 2011. Bristen på adekvata kontrollvariabler leder dock till att vi endast kan uttala oss om att det finns en indikation på att VAS tillhörigheten har en korrelation

med framtida lägre inkomster, eventuellt kan detta vara kausalt med tanke på att vi understödjer våra resultat med gängse arbetsmarknadsteorier. En styrka med vår studie är att vi inte har använt oss av något urval av individer.

Vi har analyserat de ovanstående arbetsmarknadsutfallen med hjälp av multipla regressionsanalyser. När förvärvsinkomsten analyserades användes en OLS modell samt en Heckman sample selection modell⁸ där förvärvsinkomsten logaritmeras.

Komplementet till OLS modellen, Heckman selection (med maximum likelihood estimator) har vi gjort för att vi tror att gruppen som inte har någon förvärvsinkomst inte är slumpmässig, vilket i så fall riskerar att leda till att skattningarna får en så kallad "sample selection bias". Tolkningen av koefficientvärdena i förvärvsinkomstdelen är av procentkaraktär. Till exempel, -0,438 för kvinnor i Tabell 4 (OLS modellen för den yngre gruppen individer), innebär att kvinnors inkomster var i genomsnitt -43,8 procent lägre än männens, allt annat lika i modellen. Vid analysen av det andra arbetsmarknadsutfallet har vi använt en logistisk modell.

Regressionsresultaten presenteras där som oddskvoter, där ett koefficientvärde på till exempel 1,20 innebär en så kallad överrisk på 20 procent. Det vill säga att det är 20 procent högre risk att utfallet inträffar om individen hade egenskapen gentemot att individen inte hade egenskapen. Om oddskvoten skulle vara lägre än ett, genererar detta en motsvarande underrisk.

Beskrivning av dataunderlaget

De data vi använder oss av är av individ- och tvärsnittskaraktär från olika år. Merparten kommer från Statistiska centralbyråns register: Registerbaserad aktivitetsstatistik (RAKS) samt Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier

⁸ Då vi endast kan observera inkomster från de som arbetat skapas ett statistiskt problem. Problemet natur ligger i att vi inte vet vilka inkomster de individer som inte arbetat skulle haft om de hade arbetat. I enlighet med ekonomisk teori ger detta oss en överrepresentation av individer med relativt hög lön och relativt lång utbildning. Vi underskattar därför utbildningens effekt på inkomsterna. Korregeringen sker i två steg. I ett första steg skattas en modell för sannolikheten att arbeta. Det vill säga att vi har registerinformation som kan förutsäga individers sannolikhet att arbeta. I det andra steget korrigeras självselektionen genom att inkludera varje individs sannolikhet att arbeta som ytterligare en förklaringsvariabel till modellen. Inkomstsambandet skattas då på ett tillfredsställande vis.

(LISA). Därtill har vi hämtat data från Försäkringskassan i form av aktivitetsstöd och förlängt barnbidrag p.g.a. förlängda studier. Fördelen med denna typ av data är att det lämpar sig väldigt väl för att följa effekter över tid för stora populationer.

Population

Vi har begränsat populationen till personer som var folkbokförda i Sverige under åren 2001–2003 samt år 2011. Övertäckningsproblemet borde minska eftersom det är relativt lång period som individerna ska varit folkbokförda i landet. Dessutom tar vi bort individer som var gränspendlare⁹ och sjuk- och aktivitetsersättning¹⁰. Ur denna population väljs sedan endast tvillingpar ut; där ett av syskonen var i VAS någon gång under perioden 2001–2003 men där det andra syskonet inte var i VAS-gruppen under samma period. Endast helsyskon¹¹ som är tvillingar ingår. Anorlunda uttryckt, i tvillingparen ska en tvilling varit i VAS medan den andra tvillingen aldrig befunnit sig i VAS. Totalt fanns det 2 852 tvillingar, d.v.s. 1 426 tvillingpar. De syskon som arbetat eller studerat kallas ibland i texten för kontrollgruppen. Det görs i ett försök att isolera effekten av ekonomisk inaktivitet från effekten av personliga egenskaper, då tvillingarna antas ha snarlika uppväxtförhållanden som gett dem liknande värderingar och egenskaper. Liknande ansats använder Eriksson och Rooth (2014) sig av.

Tvillingarna delas sedan in i två undersökningsgrupper beroende på deras ålder. En grupp som bestod av yngre individer, 755 tvillingpar, som inte befunnit sig länge på arbetsmarknaden (födda mellan åren 1976 och 1981) medan den andra gruppen var äldre individer, 671 tvillingpar, som var födda mellan åren 1949 och 1955. Under normala arbetsmarknadsförhållanden borde de hunnit etablerat sig på arbetsmarknaden. Vid första undersökningsåret, år 2001, var gruppernas ålder mellan 20 och 25 respektive mellan 46 och 52 år. Motiveringen till åldersuppdelningen är att de som varken arbetat eller studerat får en allt tuffare situation på den framtida arbetsmarknaden och med stigande ålder blir arbets-

⁹ Klassificerades som förvärvsarbetande i Norge eller Danmark.

¹⁰ Tidigare benämndes de som förtidspensionärer.

¹¹ Kravet är att de ska ha samma mor och far samt vara födda på samma dag enligt flergenerationsregistret.

marknadssituationen än mera prekär, med tanke på att det årligen flödar in en ny kohort i arbetsför ålder som gör att de som inte är etablerade torde komma allt längre bort från en anställning. Sålunda, ju längre tid individerna spenderar i VAS, desto svårare borde det bli att komma in på arbetsmarknaden.

Beroende variabel

De arbetsmarknadsutfall som studien fokuserar på är följande: i) förvärvsinkomst år 2011; ii) ej etablerad år 2011. Detta år valdes på grund av att det var det senaste tillgängliga året med data. Dessutom är det ett år vars konjunkturläge är relativt stabilt och den senaste finanskrisens konsekvenser på arbetsmarknaden har avtagit. Med etablerad menar vi den variabel som återfinns i RAKS. För att definieras som etablerad måste individens förvärvsinkomst från arbete vara minst 60 procent¹² av medianinkomsten för personer i samma ålder och kön som har en förgymnasialutbildning. Övriga individer definieras som icke etablerade. Vid analysen av att bli etablerade eller inte har vi alltså ett snävare krav än vid analyserandet av förvärvsinkomsten. I denna ansats byggs implicit en inkomstgräns vilket i sin tur innebär att vi antar att personerna har ett förvärvsarbete med relativt hög lön, alternativt att individerna arbetar många timmar eller eventuellt har flera jobb.

Förvärvsinkomsten logaritmeras (naturlig logaritm) för att koefficienttolkningen skall kunna göras i procent av årsinkomsten. Den andra beroendevariabeln är av binär karaktär, vilka koefficientresultat presenteras som oddskvoter.

Oberoende variabel

Vårt primära fokus har varit att analysera om det finns några långsiktiga negativa arbetsmarknadseffekter för dem som varit ekonomiskt inaktiva, det vill säga varken har arbetat eller studerat (VAS). Vi undersöker dessutom om längden i detta tillstånd har någon betydelse för de framtida arbetsmarknadsutfallen (utfallsvariabler).¹³ Varje individ i populationen har en markering (binär variabel) för om de under året/åren varit med i VAS (1) eller

¹² 60 procent används på grund av att ett av de vanligaste fattigdomsmåtten använder 60 procent av medianinkomsten.

¹³ Unga individer som ingår i denna grupp går under benämningen UVAS, där U står för unga.

inte (0). Då hela tidsperioden (2001–2003) utnyttjas erhålls tre olika kombinationer av VAS-tillhörighet: a) tillhört VAS gruppen alla åren mellan 2001–2003, b) endast tillhört VAS ett år under perioden samt c) tillhört VAS två år under perioden. VAS-gruppens individer jämförs mot de individer som aldrig befunnit sig i VAS-gruppen under perioden 2001–2003. Definitionen för att ingå i VAS gruppen är att personen inte ska ha tjänat mer än ett prisbasbelopp (PB) aktuellt inkomstår, inte arbetspendlat till Norge eller Danmark, inte läst mer än 60 timmar på SFI, inte varit inskriven i studier eller erhållit studerandeinkomster under året. Dessutom exkluderas yngre individer som hade aktivitetsersättning eller förlängt barnbidrag samt individer i den äldre gruppen som hade sjukersättning år 2003.

Kontrollvariabler

I ett försök att isolera eventuella långsiktiga effekter av ekonomisk inaktivitet behöver vi kontrollera för individers heterogenitet. Högsta uppnådda utbildningsnivå delas in i tre grupper: förgymnasial, gymnasial samt eftergymnasial utbildning. Även föräldrarnas utbildningsnivå delas in i dessa tre grupper. Den högsta utbildningsnivån hos någon av föräldrarna oavsett kön blir styrande. Föräldrar avser biologiska föräldrar, alternativt adoptivföräldrar. Deras disponibla inkomst definieras som föräldrarnas summerade disponibla inkomst. Individerna grupperas även efter deras födelseland: född i Sverige, född inom OECD samt född utanför OECD. Länderna Slovenien, Israel, Chile och Estland som blev OECD medlemmar år 2010 tillhör inte OECD i grupperingen utan ingår i gruppen utanför OECD. Den regionala indelningen avser boenderegion.¹⁴

Deskriptiv statistik

För att tentativt undersöka eventuella skillnader i förvärvsinkomst delas personerna in i VAS- eller inte VAS-tillhörighet, vilket innebär att individen tillhör VAS gruppen oavsett tid utan arbete eller studier under perioden 2001–2003. Resultaten visar tydliga tecken på att individer som under perioden 2001–2003 varken arbetade eller studerade, i synnerhet för den äldre åldersgruppen, generellt sett hade lägre förvärvsinkomster år 2011, samt lägre

¹⁴ Indelningen används t.ex. i SCB:s rapport "Regional utveckling till 2030" (SCB, 2013). För en detaljerad beskrivning av kommunindelningen se appendix A.

andel med inkomster. Inkomstskillnaden mellan grupperna i kronor räknat, är för de yngre individerna, 45 500 kr sett till medelinkomsten samt 52 500 kr sett till medianinkomsten. För de äldre individerna är motsvarande tal 146 000 kr samt 125 500 kr. Dessutom indikerar talen i tabell 1 på att mycket färre individer var etablerade på arbetsmarknaden år 2011 än vad individer i kontrollgruppen var.

Det är således stora skillnader i arbetsmarknadsutfallen för yngre individer som varken arbetade eller studerade och deras tvillingar. Skillnader växer ännu mer för den äldre gruppen individer, ålder spelar en stor roll. De tentativa resultaten från arbetsmarknadsutfallen, tabell 1, ger tydliga signaler om att individer som varken studerade eller arbetade hade en betydligt tuffare situation på arbetsmarknaden år 2011 oavsett vilket arbetsmarknadsutfall som analyserades.

Tabell 1: Deskriptiv statistik över de två grupperna

	Individer 20-25 år		Individer 46-52 år	
	VAS	Ej VAS	VAS	Ej VAS
Ln inkomst medelvärde*	11,94	12,2	11,67	12,48
Ln inkomst medianvärde*	12,27	12,49	12,05	12,6
Procent som har inkomst	82	93,4	59,6	91,2
Procent som ej var etablerad år 2011	31,1	17	52,6	15,5
Född utom OECD	0,1	0,1	0	0
Född inom OECD	0,02	0,02	0,02	0,02
Kvinna	0,63	0,53	0,52	0,47
Ålder	22,39	22,39	49,02	49,02
Barn dummy	0,55	0,53		
Gymnasial utbildning år 2001	0,53	0,49	0,52	0,45
Eftergymnasial utbildning år 2001	0,29	0,39	0,24	0,3
Gymnasial utbildning föräldrar år 2000	0,49	0,49	0,21	0,21
Eftergymnasial utbildning föräldrar år 2000	0,35	0,35	0,07	0,07
Äldre syskon 2001 (Dummy)	0,68	0,7	0,71	0,69
StorStockholm år 2010	0,2	0,22	0,18	0,19
StorMalmö år 2010	0,07	0,06	0,05	0,06
StorGöteborg år 2010	0,1	0,11	0,07	0,09
Observationer	755	755	671	671

Källa: SCB, egna beräkningar. * innebär färre observationer.

En svårighet med att tolka resultaten är att veta om de beror på stigmatisering av individen på grund av VAS-tillhörigheten eller om det är specifika individegenskaper som selekterar in dem i VAS-gruppen under perioden 2001–2003. Utifrån resultaten i tabell 2 ser vi tydliga skillnader i gruppernas sammansättningar. För den yngre

åldersgruppen kan vi konstatera att fler kvinnor än män var utan förvärvsinkomst, 10 procentenheter. Bland de yngre i VAS fanns en viss överrepresentation av individer med för- och gymnasial utbildningsnivå. Även för de äldre var det en viss överrepresentation av kvinnor och individer med lägre utbildningsnivå.

Tabell 2: Deskriptiv statistik, medelvärden, över de två grupperna

	Individer 20-25 år		Individer 46-52 år	
	Ej etabl	Etabl	Ej etabl	Etabl
Född utom OECD	0,15	0,09	0,01	0
Född inom OECD	0,03	0,02	0,03	0,02
Kvinna	0,64	0,57	0,53	0,48
Ålder	22,25	22,43	49,04	49,02
Barn dummy	0,54	0,54		
Gymnasial utbildning år 2001	0,48	0,51	0,53	0,47
Eftergymnasial utbildning år 2001	0,24	0,37	0,2	0,3
Gymnasial utbildning föräldrar år 2000	0,46	0,5	0,19	0,23
Eftergymnasial utbildning föräldrar år 2000	0,35	0,35	0,07	0,07
Äldre syskon 2001 (Dummy)	0,7	0,68	0,72	0,69
StorStockholm år 2010	0,14	0,23	0,19	0,19
StorMalmö år 2010	0,08	0,06	0,05	0,06
StorGöteborg år 2010	0,08	0,11	0,08	0,08
Observationer	363	1147	457	885

Källa: SCB, egna beräkningar.

Det finns en tydlig indikation på att yngre kvinnor hade det besvärligare på arbetsmarknaden än yngre män. Det finns flera indikationer på detta: *i)* bland yngre män hade en större andel förvärvsinkomst som huvudsaklig inkomstkälla jämfört med kvinnor, *ii)* andelen män i ovanstående grupp var i högre grad förvärvsarbetande enligt RAMS¹⁵, *iii)* männen hade dessutom en annan yrkesfördelning; de var till mycket lägre andel anställda inom service-, omsorgs- och försäljningsarbeten och arbetade istället oftare inom hantverksarbete, bygg och tillverkning samt process- och maskinoperatörsarbeten, vilket resulterar i högre inkomster, *iv)* kvinnor var i mycket högre utsträckning föräldralediga, samt *v)* kvinnor befann sig i högre grad i utbildning.

Individerna i VAS gruppen kan vara utan arbete eller studier på grund av fler saker än att de inte fått ett arbete eller studerat. I RAKS kan vi dela in dessa individer efter deras huvudsakliga inkomstkälla

¹⁵ Den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken.

under kalenderåret. Tabell 3 beskriver fördelningen av den huvudsakliga inkomstkällan för populationen. Kring 60 procent av observationerna indikerar att individer har haft förvärvsinkomst som största huvudsakliga inkomstkälla under perioden. Vi måste ha i åtanke att även om man har haft förvärvsarbete som huvudsaklig inkomst behöver detta inte betyda att de enligt VAS-definitionen arbetat eller studerat eftersom de måste tjänat över ett prisbasbelopp. Den markanta skillnaden mellan åldersgrupperna är att i den yngre gruppen studerar drygt 13 procent medan det i den äldre gruppen är nästan 12 procent långtidsjukskrivna. Detta kan givetvis vara en del av förklaringen till att färre äldre individer blir etablerade på arbetsmarknaden längre fram.

Tabell 3: Antal och andel med olika huvudsaklig inkomst under perioden 2001–2003

	Yngre		Äldre	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Förvärvsarbete	2827	62,4	2709	59,8
Studerande	596	13,2	26	0,6
Vård av barn/anhörig	270	6,0	5	0,1
Sjuk	125	2,8	529	11,7
Arbetslös	215	4,7	266	5,9
Förtidspensionär	1	0,0	12	0,3
Ekonomiskt bistånd	226	5,0	71	1,6
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	96	2,1	146	3,2
Ålderspensionär	8	0,2	28	0,6
Saknar inkomst	166	3,7	234	5,2
Totalt	4530		4026	

Källa: SCB, egna beräkningar. Varje individ har tre observationer, en för varje år.

Resultat

Förvärvsinkomster år 2011

Analysresultaten pekar på att förvärvsinkomsten var betydligt lägre hos personer som varken studerade eller arbetade, de så kallade VAS individerna, än individer som arbetade eller studerade. Effekten kvarstod även efter att vi kontrollerar för en så kallad självselektion, dvs. att VAS individerna hade en lägre sannolikhet att förvärvsarbeta. Bland de yngre var skillnaden 11,4 procentenheter mellan de som hade en förvärvsinkomst och de som inte hade en förvärvsinkomst medan motsvarande tal för den äldre var 31,6. Indikationen av självselektion bekräftas även av Heckman

sample selection metodens selektionssteg.¹⁶ Det är således inte slumpmässigt vem som förvärvsarbetar utan statistiskt sett är det vanligare att de som en gång i tiden varken arbetande eller studerade har en högre risk att senare inte förvärvsarbete. Även efter beaktande av självselektionsproblematiken ses att inkomstskillnaden mellan individer som inte tillhörde VAS och de som tillhörde VAS tilltog med individens tid i ekonomisk inaktivitet och ålder. Allra lägst inkomst, hade de som aldrig hade arbetat eller studerat under treårsperioden. Resultatet kan indikera på en så kallad märkningseffekt, individer som tillhört VAS-gruppen blir stigmatiserade av arbetsgivare vilket påverkar deras framtida arbetsmarknadsutfall.¹⁷

Resultaten, tabell 4 – signifikansnivån för rho, pekar på att både den yngre och den äldre gruppen lider av självselektionsproblematik. Rho är i båda fallen negativa, vilket innebär att det finns icke observerbara variabler i de två stegen i Heckman proceduren som är negativt korrelerade. Genom att multiplicera medelvärdet för Mills ratio med lambda värdet erhålls ett mått på hur självselektionen påverkar VAS-tillhörighetens effekt på inkomsten. För den yngre gruppens individer minskas i genomsnitt VAS-effekternas påverkan på inkomsten med 33,5 procent. Motsvarande minskning för de äldre individerna är 44,8 procent. Skillnaden gäller för en person med genomsnitttegenskaperna i inkomstmodellen till skillnad mot en slumpmässig genomsnittlig person i populationen. Vi såg således att yngre individer som endast varit ett år i VAS under perioden

¹⁶ Rho är statistiskt signifikanta för båda modellerna. Vid analysen av att förvärvsarbete eller inte förvärvsarbetar väljer vi en väldigt snarlik modellspecifikation som analysen bygger på. Vi inkluderar dock några nya variabler: en dummyvariabel för partner, barn samt föräldrarnas högsta utbildningsnivå, dessutom kontrollerar på vilket sätt individerna försörjde sig under perioden 2001–2003 genom att studera deras huvudsakliga inkomstkälla. För den yngre gruppen skapas tre grupper med hierarkisk ordning (givet att individen haft något av de huvudsakliga inkomsterna kodas de till den respektive gruppen): a) de som inte hade någon inkomst, aktivitets- eller sjukersättning samt ålderspension b) de som hade arbetslöshetsersättning, och/eller ekonomiskt bistånd och c) övriga individer. För de äldre kodas två grupper: a) de som inte hade någon inkomst, aktivitets- eller sjukersättning samt ålderspension samt b) övriga individer.

¹⁷ Om det beror på att VAS-individerna hade lågbetalda jobb eller om de generellt arbetade färre timmar än de som inte befunnit sig i VAS-gruppen analyseras inte i denna studie.

2001–2003 (kolumn 2) i genomsnitt hade 11,0 procent lägre förvärvsinkomster än kontrollgruppen. Individer som aldrig arbetat eller studerat under tidsperioden hade 14,7 procent lägre förvärvsinkomster än kontrollgruppen. För de äldre individerna var värdena 34,9 respektive 69,5 procent (kolumn 5). Individer som varit i VAS under två utav de tre åren hade inkomstskillnader som var större än individer som bara befann sig ett år i VAS, men lägre än för individer som befunnit sig i VAS hela tiden.¹⁸

Andra intressanta resultat är att förvärvsinkomsterna för de med högre utbildning jämfört med individer med förgymnasial utbildning var högre, enligt gängse utbildningspremium. De äldre personerna med eftergymnasial utbildning hade i genomsnitt 16,3 procent mer i förvärvsinkomst än personer i samma ålder med en förgymnasial utbildning. Inkomstskillnaden för de yngre individerna låg på 11,0 procent (ej signifikant värde). När vi utvärderar inkomsterna år 2011 är den yngre gruppen 30–35 år. Genomsnittlig ålder att avsluta en eftergymnasial utbildning är 29 år vilket innebär att individerna inte har hunnit förvärvsarbeta under en längre tid. En förklaring till att skillnaden inte är signifikant kan vara att ingångslönerna för individer med eftergymnasial utbildning inte skiljer sig signifikant från den lönenivå som individer som redan är etablerade med lägre utbildningsnivå har.

Noterbart är även den stora inkomstskillnaden mellan könen under uppföljningsåret. Män ligger betydligt högre, detta resultat gäller för båda åldersgrupperna. Vi kontrollerar inte för yrke eller bransch, vilket kan förklara den stora differensen eftersom fler kvinnor än män arbetar inom lågbetalda yrken.

¹⁸ Samma modeller har även skattats för hela populationen i dessa två åldersgrupper. Koefficientskattningarna blir större men har alla samma tecken. Resultaten är tillgängliga vid en förfrågan.

Tabell 4: Individers förvärvsinkomst år 2011 uppdelat på åldersgrupper. Modeller: OLS och Heckman selektions modell med Maximum likelihood estimering.

	Individer 20-25 år			Individer 46-52 år		
	OLS	Heckman ML	Heckman ML	OLS	Heckman ML	Heckman ML
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Född utom OECD	-0,191 (0,126)	-0,0278 (0,103)	-0,0289 (0,103)	0,231 (0,480)	0,657 (0,525)	0,662 (0,525)
Född inom OECD	-0,209 (0,196)	-0,191 (0,205)	-0,191 (0,205)	-0,0432 (0,166)	0,195 (0,242)	0,197 (0,242)
Kvinna	-0,438*** (0,059)	-0,407*** (0,063)	-0,406*** (0,062)	-0,223*** (0,062)	-0,200*** (0,070)	-0,199*** (0,070)
Ålder	0,0503*** (0,017)	0,0381*** (0,012)	0,0380*** (0,012)	-0,0350** (0,016)	-0,0249** (0,011)	-0,0242** (0,011)
Gymnasial utbildning år 2010	0,296*** (0,105)	-0,0257 (0,089)	-0,0262 (0,089)	0,0725 (0,074)	-0,0677 (0,085)	-0,0669 (0,085)
Eftergymnasial utbildning år 2010	0,359*** (0,110)	0,110 (0,093)	0,111 (0,093)	0,203** (0,088)	0,163* (0,090)	0,163* (0,090)
StorStockholm år 2010	0,297*** (0,060)	0,270*** (0,058)	0,271*** (0,058)	0,123 (0,081)	0,136** (0,059)	0,137** (0,058)
StorMalmö år 2010	-0,143 (0,142)	0,00229 (0,077)	0,000758 (0,077)	-0,0716 (0,136)	-0,103 (0,094)	-0,100 (0,094)
StorGöteborg år 2010	0,148 (0,105)	0,147** (0,066)	0,148** (0,066)	0,170** (0,085)	0,0465 (0,088)	0,0495 (0,088)
Ett år i VAS 2001-2003	-0,155** (0,067)	-0,110** (0,050)		-0,548*** (0,075)	-0,349*** (0,056)	
Två år i VAS 2001-2003	-0,233** (0,097)	-0,186** (0,083)		-1,116*** (0,167)	-0,627*** (0,069)	
Alltid i VAS 2001-2003	-0,434** (0,178)	-0,147* (0,081)		-1,171*** (0,168)	-0,695*** (0,084)	
Tid i VAS			-0,147** (0,068)			-0,431*** (0,070)
Tid i VAS i kvadrat			0,0318 (0,024)			0,0648** (0,025)
Konstant	10,96*** (0,389)	11,64*** (0,287)	11,64*** (0,287)	14,17*** (0,786)	14,06*** (0,549)	14,02*** (0,545)
Rho		-0,993 (0,002)	-0,993 (0,003)		-0,984 (0,004)	-0,984 (0,003)
Sigma		1,160 (0,057)	1,159 (0,024)		1,207 (0,030)	1,207 (0,030)
Lambda		-1,152 (0,058)	-1,150 (0,024)		-1,187 (0,0309)	(-1,187) (0,031)
Observationer	1324	1510	1510	1012	1342	1342

Tabell 4: (forts.)

	Individer 20-25 år			Individer 46-52 år		
	OLS	Heckman ML	Heckman ML	OLS	Heckman ML	Heckman ML
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Adjusted R Squared	0,079			0,175		
Log likelihood		-2284,4	-2284,5		-1983,9	-1984,1
Censored obs		186	186		330	330
Uncensored obs		1324	1324		1012	1012
LR test (rho=0) chi ²	275,09	316,91		296,19	297,79	
Prob > chi ²	0,000	0,000		0,000	0,000	

Standardfel inom parenteserna, * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Ej etablerad år 2011

När vi analyserar det andra arbetsmarknadsutfallet, om individer blir etablerade på arbetsmarknaden, kan vi konstatera att personer som varken arbetat eller studerat under hela perioden 2001–2003 hade det betydligt tuffare att etablera sig på arbetsmarknaden år 2011 än de personer som arbetade eller studerade under perioden 2001–2003, oavsett deras period i VAS. Det är i linje med slutsatsen från analysen av förvärvsinkomsten. Resultatmässigt ser vi att de yngre individer som befanns sig i VAS i ett år mellan åren 2001–2003 i genomsnitt hade 57,1 procent (se tabell 5, kolumn 1) högre risk att inte vara etablerad på arbetsmarknaden år 2011 jämfört med en yngre individ som inte var i VAS-gruppen år 2001–2003, allt annat lika. Individer som befunnit sig i VAS hela tidsperioden mellan 2001–2003 hade betydligt högre risk att inte bli etablerade. Risken för en yngre individ var 233 procent att inte bli etablerad år 2011 än yngre individer som aldrig befunnit sig i VAS. Motsvarande värde för den äldre gruppen var 716 procent högre risk.

Utfall för äldre

Studien visar att unga individer som varken arbetar och studerar hamnar allt längre bort från arbetsmarknaden ju längre det dröjer innan de åter börjar arbeta eller studera. Regressionsresultaten pekar dessutom på att risken för individerna i den äldre gruppen i VAS att ej vara etablerade år 2011 var 366 procent högre för de som inte arbetade eller studerade ett år under hela tidsperioden jämfört med individer som hela tiden studerade eller arbetade. Det ska jämföras med 57,1 procent för den yngre åldersgruppen, vilket är drygt 6 gånger så hög risk för de äldre än för de yngre att drabbas av så kallad stigmatiering. I dessa tal kan det gömma sig individer

som helt har lämnat arbetsmarknaden, frivilligt eller ofrivilligt. Ett noterbart resultat är att individer födda utanför OECD-länderna har en markant högre risk att inte vara etablerade år 2011. Resultaten från de båda analyserna kan peka på att individer födda utanför OECD-länderna hade svårare att bli etablerade på arbetsmarknaden, men när de väl har fått en förvärvsinkomst var förvärvsinkomsterna inte signifikant lägre än för individer födda i Sverige.

Tabell 5: Arbetsmarknadsutfall år 2011 uppdelat på åldersgrupper. Logit med koeficienttal som är oddskvoter.

	Ej etabl 20-25 år		Ej etabl 46-52 år
	modell	Känslighetsanalys	
Född utom OECD	1,718*** (0,337)	1,580** (0,344)	6,848*** (4,902)
Född inom OECD	1,857 (0,783)	2,240* (1,066)	1,612 (0,638)
Kvinna	1,523*** (0,203)	1,534*** (0,222)	1,336** (0,174)
Partner	0,757** (0,097)	0,758** (0,105)	0,545*** (0,070)
Ålder	0,944 (0,035)	0,949 (0,038)	1,020 (0,033)
Gymnasial utb år 2001	0,466*** (0,077)	0,397*** (0,072)	0,860 (0,138)
Eftergymnasial utb år 2001	0,339*** (0,065)	0,303*** (0,065)	0,559*** (0,105)
StorStockholm år 2010	0,571*** (0,096)	0,555*** (0,103)	1,109 (0,191)
StorMalmö år 2010	1,204 (0,317)	1,136 (0,333)	0,898 (0,262)
StorGöteborg år 2010	0,642* (0,145)	0,626* (0,155)	1,029 (0,239)
Äldre syskon 2001 (Dummy)	1,103 (0,154)	1,072 (0,160)	1,123 (0,157)
Ett år i VAS	1,571*** (0,228)	1,580*** (0,248)	4,661*** (0,720)
Två år i VAS	3,182*** (0,635)	2,868*** (0,610)	6,429*** (1,269)
Tre år i VAS	3,330*** (0,908)	3,508*** (1,063)	8,157*** (1,597)
Gymnasial utb föräldrar år 2000		0,896 (0,176)	
Eftergymnasial utb föräldrar år 2000		1,244 (0,269)	
Ln Föräldras disp.ink. 2000		0,671** (0,128)	

Tabell 5: (forts.)

	Ej etabl 20-25 år		Ej etabl 46-52 år
	modell	Känslighetsanalys	
Obs.	1510	1352	1342
Pseudo R-square	0,0855	0,0942	0,154

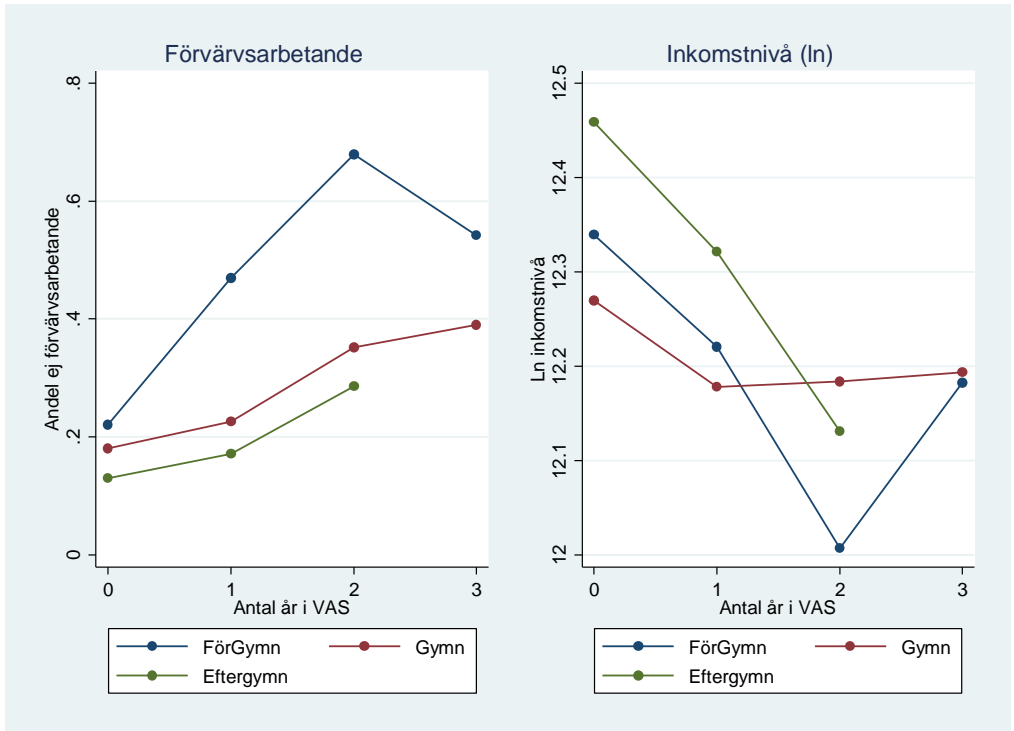
Koefficientskattningarna tolkas i termer av oddskvoter (Exponentiated coefficients); Standardfel inom parenteserna

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Känslighetsanalys - utbildningsnivå

I ett försök att illustrera om de negativa långsiktiga arbetsmarknadsutfallen är desamma oavsett utbildningsnivå väljer vi att utöka modellspecifikationen med interaktionstermer mellan utbildningsnivå och längden i VAS. Annorlunda uttryckt så studerar vi om marginaeffekterna för ytterligare en period i VAS har, till exempel olika effekter på inkomstnivån beroende på vilken utbildningsnivå individen har. Denna övning görs endast för den yngre åldersgruppen då humankapitalsackumulering från utbildningssystemet antas var väsentligt större än den yrkesspecifika humankapitalsackumuleringen. Med andra ord, antar vi att själva utbildningsnivån i sig har en större påverkan på inkomsten och sannolikheten att inte vara etablerad. Resultaten från figur 1 säger att individer med förgymnasial utbildning har det mera besvärligt på arbetsmarknaden än individer med annan utbildningsnivå. Andelen som ej förvärvsarbetar bland de som varit borta från arbetsmarknaden och studier i två år är närmare 70 procent. Det vill säga, utav tio individer i denna grupp var det endast tre som förvärvsarbetande år 2011. Förmodligen resulterade detta låga arbetsdeltagande i att inkomstnivån även är mycket låg för denna grupp. Det generella mönstret är att ju högre utbildningsnivå individen har desto bättre står sig individen på arbetsmarknaden efter en tid i VAS. Noterbart är att i figur 1 har vi exkluderat sista estimeringspunkten för eftergymnasial utbildningsnivå på grund av att dess konfidensintervall är stort (få individer med denna kombination).

Figur 1: Predikterad andel ej förvärvsarbetande samt predikterad förvärvsinkomst uppdelat per utbildningsnivå samt antal perioder i VAS för den yngre gruppen av individer



Anmärkning: Källa SCB, egna beräkningar. 0 på x-axelns skala innebär att individen aldrig varit i VAS, 1 motsvara 1 period, 2 motsvarar 2 perioder samt att 3 innebär att individen var i VAS under perioden 2001–2003.

Sammanfattande slutsatser

Analysen visar att personer som varken studerade eller arbetade år 2001, så kallade VAS-individer hade signifikant lägre förvärvsinkomster år 2011 än de som arbetade eller studerade under år 2001–2003. För att registermässigt kunna ta hänsyn till individers icke observerbara karakteristiska så långt som möjligt bygger analysen på tvillingdata. Tvillingar är lika varandra med tanke på uppväxtförhållanden. Populationen är byggd så att en av tvillingarna har befunnits en viss period i VAS under perioden 2001–2003, medan syskonet aldrig var i VAS under tidsperioden.

Resultaten tyder på en stark så kallad märkningseffekt efter att inte ha arbetat eller studerat. Effekten tilltar dessutom med den ekonomiska inaktivitetens längd och individens ålder. Allra sämst

situation var det för dem som inte hade arbetat eller studerat alls under hela perioden 2001–2003. Analysresultaten visar även att utbildning för de yngre individerna spelar en stor roll för storleken på den så kallade märkningseffekten. Kortare utbildning (lägre utbildningsnivå) gav ökad risk för märkning. I allmänhet ser vi att kvinnor har ökade överrisker för alla arbetsmarknadsutfall.

Referenser

- Angelin, A. (2009). Den dubbla vanmaktens logik. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna. *Avhandling i socialt arbete. Lunds universitet.*
- Arulampam, W. (2001). "Is unemployment Really Scarring?" *Effects of unemployment experiences on wages*, *Economic Journal* 111 (475): 585–606.
- Bell, D. N. F., Blanchflower, DG. (2011). "Young People and the Great Recession", *IZA DP No. 5674.*
- Bynner, J., Parsons, S. (2002). "Social Exclusion and the Transition from School to Work: The Case of Young People Not in Education, Employment or Training (NEET)". *Journal of Vocational Behavior* 60(2): 289–309.
- Eurofound. (2012). *NEETs - young people not in employment, education or training: characteristics, costs and policy responses in Europe.*, Luxembourg Publications Office.
- Eriksson, S., Roth, S.-O. (2014). "Do Employers Use Unemployment as a Sorting Criterion When Hiring? Evidence from a Field Experiment", *American Economic Review* 104(3): 1014–1039.
- Gartell, M. (2009). "Har arbetslöshet i samband med examen från högskolan långsiktiga effekter?", *IFAU, Rapport 2009:8.*
- Gregg, P., Tominey, E. (2005). "The wage scar from male youth unemployment", *Labour Economics* 12(5): 487–509.
- Heylen, V. (2011). "Scarring effects of early career unemployment", *WSE-Report, Leuven.*
- Holmlund, B., Qian Liu, Nordström Skans, O. (2006). "Utbildning nu eller senare? Inkomsteffekter av uppskjuten högskoleutbildning", *IFAU, Rapport 2006:10.*
- Hämäläinen, K., (2003). "Education and unemployment: state dependence in unemployment among young people in the 1990s", *Government Institute for Economic Research.*
- Krueger A. B., Cramer, J., Cho, C. (2014). "Are the long-term unemployed on the margins of the Labor market?" *Brookings Paper on Economic Activity*: 229-299.

Luijkx, R., Wolbers, M.H.J. (2009). "The Effects of Non-Employment in Early Work-Life on Subsequent Employment Chances of Individuals in the Netherlands", *European Sociological Review* (25): 647–660.

Maguire, S., Thompson, J. (2007). *Young people not in education, employment or training (NEET): where is Government policy taking us now?* *Youth and Policy* 8 (3): 5–18.

Mohanty, S., M. (2012). "Effects of positive attitude and optimism on wage and employment: A double selection approach", *The Journal of Socio-Economics* 41(3): 304–316.

Nordström Skans, O. (2004). "Har arbetslösheten långsiktiga effekter?" *IFAU, Rapport 2004:13*.

Page, M. E. (2010), "Signaling in the labor market", in Penelope Peterson, Eva Baker and Barry McGaw, (Eds.), *International Encyclopaedia of Education (Third Edition)*, Vol. 2, 321-324. UK, Oxford: Elsevier Ltd.

Sissons P., Jones, K. (2012). *Lost in Transition – the changing labour market and young people not in education, employment or training*, *The Work Foundation, Lancaster University*.

Yates, S., Payne, M. (2006). Not so NEET? - A Critique of the Use of 'NEET' in Setting Targets for Interventions with Young People., *Journal of Youth Studies* 9(3): 329–344.

Statens Folkhälsoinstitut, (2002). *Ungdomsarbetslöshetens konsekvenser för hälsa och social anpassning. Erfarenheter och kunskaper från 1990-talets forskning.*, *Rapport 2002:18*, *Folkhälsoinstitutet, Sandviken*.

Schoon, I., Parsons, S. (2002). "Teenage aspirations for future careers and occupational outcomes". *Journal of Vocational Behaviour* 60: 262–288.

Schmillen, A., Umkehrer, M. (2013), "The scars of youth – effects of early-career unemployment on future unemployment experience", *AIB, discussion paper 6/2013*, *Institute for Employment research*.

Strandh, M., Winefield, A., Nilsson, K., Hammarström, A. (2014). "Unemployment and mental health scarring during the life course", *The European Journal of public Health* 24(3): 440–445.

Appendix A

Regional indelning

I rapporten görs analyser utifrån en regional indelning av Sverige i fyra regioner. Nedan redovisas vilka kommuner som ingår i respektive region. De koder som återfinns i tabellen är kommunernas kommunkoder.

i) Stor-Stockholm

0114. Upplands Väsby	0136. Haninge	0182. Nacka
0115. Vallentuna	0138. Tyresö	0183. Sundbyberg
0117. Österåker	0139. Upplands-Bro	0184. Solna
0120. Värmdö	0140. Nykvarn	0186. Lidingö
0123. Järfälla	0160. Täby	0187. Vaxholm
0125. Ekerö	0162. Danderyd	0188. Norrtälje
0126. Huddinge	0163. Sollentuna	0191. Sigtuna
0127. Botkyrka	0180. Stockholm	0192. Nynäshamn
0128. Salem	0181. Södertälje	

ii) Stor-Malmö

1230. Staffanstorps	1262. Lomma	1280. Malmö
1231. Burlöv	1263. Svedala	1281. Lund
1233. Vellinge	1264. Skurup	1285. Eslöv
1261. Kävlinge	1267. Höör	1287. Trelleborg

iii) Stor-Göteborg

1384. Kungsbacka	1419. Tjörn	1481. Mölndal
1401. Härryda	1440. Ale	1482. Kungälv
1402. Partille	1441. Lerum	1489. Alingsås
1407. Öckerö	1462. Lilla Edet	
1415. Stenungsund	1480. Göteborg	

